

ПОМОГАЈ БОГЪ

ČASOPIS EVANGELSKICH SERBOV

11. číslo

Budyšin, nowembr 1956

Létnik 6

Hrono za měsac nowembr 1956

Mamy mócníše profetiske slovo, a wy na tym derje činiće, zo na njo kedžbujeće jako na swěcu, kotraž so w čěmnym kuće swěći, hač by so dzeń zaswital a jutrna hwězda schadźala we wašich wutrobach. (2. Pětra 1, 19)

„Mamy“ tu steji, nic „mějachmy“, nic „změjemy“. Štož mamy, to je nam wěste. Što mamy? „Slowo“! Njeje to jara mało? Njepraja basnicy, zo su slowa zynki a klinki kaž kur? Tu nje-steji „slova“, ale „slowo“. To je dwoje. Jedna so wo mócníše — nic jenož móčne, wo „profetiske slowo“. Wěmy derje, zo je to Bože slowo. A Luther — swjećimy w tym měsacu jeho narodniny — prosy: „Zdržerž, Knježe, swoje slowo nam!“

Što rěka „profetiske slowo“? Profeća su z polnomocu rěčeli. W Božim slowje je polnomóc. Přez slowo profetow je so něšto stało! Spomń na Heliasa! Hdžež so Bože slowo z polnomocu přěduje, ma so něšto stać. Smy so tak na to nawučili, zo so ničo nje-stawa. To je wopak! A tuto slowo so swěći! Znajemy dosć čěmnoće na swěće a w swojej wutrobje. Tam ma so Bože slowo swěćić, do wšěch čěmnych kučikow.

Hdyž pak biblija sama w kučiku dobreje stwy steji, njeje to móžno. Haj, to je hłowne prašenje: Mamy tuto profetiske slowo woprawdže w žiwjenju? Husto lubuja wosadni rjane, lubozne slova z erta předarja w barbojtej rěči. Ale wo slowo njerodža. Hórje je hišće při křćenjach, wěrowanjach, pohrjebach. Ludžo sej žadaja rjane slova, chcedža, zo duchowny wšo prawje rjenje čini. Ale slowo samo njechaja. Tak njesmě być, moji lubi! La.

Prawosławna cyrkej w Bołharskej

Jako hnydom na druhi dzeń swójeho přebywanja w Sofiji zastupich do džělanskeje stwy swjateho patriarcha, njewědžach hišće wjele wo tamnych křěćanach. Znate drje je, zo ma Bołharska na 7 milionow wobydlerjow, z kotrychž słuša na 5 milionow do tak mjenowaneje prawosławneje cyrkwe. Dale je drje snadž hišće znate, zo su tam hišće klóštry z mnichami, zo fararjo noša brodu, zo kemše nimale 3 hodžiny traja a wěrjacy při tym někak pasiwnje stejo přihladuju abo hladaju na „ikony“, zo tam wo předowanju wjele njerodža, ale zo tam wjele bóle česća zastarsku liturgiju a zo so tale liturgija spěwa w starosłowjanskej rěči, kotrejž džensniši lud njerozumi . . .

Potajkim cyrkej, kotraž je bóle morwa dyžli žiwa. A tajka drje budže tež jeje hłow a wjednik.

Wyše toho je to tajka wěčka z awdiencami. Pola wosebných ludži je to něšto formalneho, štož słuša k powołanju a nima wjetšeho wuznama. Powěda so wo wjedrje, kak dolho čłowjek tu wostanje, kak so jemu spodoba, hač je z kwartěrom spokojom a hač jěsć derje słodži, a snadž ma cuzy hišće znatych w Němskej, kotrychž druhu po připadže tež znaje, na připklad někajkeho profesora abo podobneho knjeza.

Na tajku rozmołwu běchmoj wobaj — swjaty patriarch a ja — přihotowanaj. Njedóndže k tajkej powšitkownej bjesadže. Nawopak, nasta žiwa, žohnowana diskusija, kotraž za korjeń našeje wěry a eksistencu našeho křěćanstwa přimaše — z tym wuspěchom, zo mje swjaty patriarch napominaše, zo bych hišće raz k njemu pohladał do swójeho wotjězda. Druzy mi potom prajachu, zo je to něšto njewšědného.

Najwyši zastupnik prawosławneje cyrkwe mi powědaše nadro-

bnje wo nětčišej situaci, tak na připklad wo njemalej podpěrje přez statne instancy, wo starosćach, kotrež maju dla farskeho dorosta, kajke reformy bychu trěbne byle w znutrkownym cyrkwiskim žiwjenju, wo ličbach křćenicow, wěrowanjach a chowanjow (štož je cyle wěsće wažne znamjo za cyrkwiske položenje) a wo druhich podobnych temach. Wězo njehodži so wša naju rozmołwa tu wocišćeć. Ale někotre sady z erta swjateho patriarcha směm wěsće našim serbskim čitarjam po slowje tudy wospjetować. „Naš lud je wěriwy. Džiče do našich cyrkwjow a budžeće widžeć, kak naš lud chodži ke mši a česći Boži dom. Naš poměr k statej je dospołnje jasny. Pola nas duje čerstwy a strowy wětr w nastupanju křěćanstwa — ateizm (bježbžnosť).“

Zamysleny džěch domoj z awdiency z póznaćom: Či jow was hižom dale dyžli my a su sebi pod swojimi — wěsće hinašimi wobstejnoscemi dobru poziciju wutwarili, hdžež je pola nas hišće wjele njejasnosćow. Jich na tajkim podložku wobstejace dobre styki ze statom maju tež widžomnje dobry wliw na cyrkwiske žiwjenje.

Bołharska prawosławna cyrkej je žiwa. Njech je to „Aleksander Newski“ abo „Swjata Njedžela“ abo „Swjata Sofija“ abo každy druhu Boži dom: wot switanja hač do směrkanja je cyrkej wotewrjena za modlenje a woprowanje. Sym Bože domy přechodžił: ženje njejsym był sam w nich, njech je było rano abo připódnju abo na wječor. Wšědnje so dwójce mša wotměwa, rańša a wječorna, a ženje njeje hišće měšnik sam stał před ikonostasom (wobrazowa scěna). Je wšak w tajkej cyrkwi husto dosć kaž w kupnicy — ludžo chodža nutř a won. Njerunaju so

naše ewangelske cyrkwe husto dosć chłostarnjam, dokelž su jenož njedźelu wočinjene? Zawěsće, bolharske křesćanstwo je žiwe.

Tri přėdowanja sym słyšał w Sofiji, a hdyž tež njejsym wjele zrozumił, sym tola derje wobkedźbował, z kajkej napjatošću a z kajkej nutrnošću wěriwy lud poslucha na słowa swójeho biskopa a kak biskop tam steji kaž pastyr mjez swojimi wowcami z jedneje ruku zaprěty na swóje kije, z druheje dostojnje pohibujo. Njeje trjeba ani klětki ani koncepta. Wón powěda kaž nan k swojim dźěćom.

Přistajam pak wěrnosće dla, zo sym cyrkwinske žiwjenje wobkedźbował a so na nim wobdźělil

jenož w Sofiji. Kajke je na wsach, njewěm ze swójeho nazhonjenja. Kaž sym słyšał, je tam trochu slabše.

W Bolharskej je naložk, hosća mjez rozmołwu wokřewić z někajkej chłošćenku — město našeje cigary abo cigarety. Pola swjateho patriarchy wupichmy na strowosć cyleho křesćanstwa dobru ale jara sylnu „slowkownu“. Ja — tajkeho pića njezwučeny — zakašlowach a so při samym zadusych, ale swj. Kiril mje potroštowa: „Ta je mōcna. Nicwěrnō? — Ale my smy tež mōcni.“

Zawěrnje, tele słowa trjechichu a mējachu drje tež tōn zmysl: Bolharska prawoslawna cyrkej je žiwa — a tež mōcna. N.

Wopominanje na njeboh bratra Wyrğača-Nosaćičanskeho

(Pokračowanje)

Tehdom je tež hižom porjadnje to činił, štož so w tym času hišće wšudžom we wjesnych wosadach njestawaše, njenujce zo wosadnu mlōdžinu hromadžeše. Wona ležeše jemu na wutrobje, a tež jako starši čłowjek mōžeše hišće derje z mlōdymi začuwać. Hač runje mēješe hižom dawno šėdžiwe włosy, bē tola wutroba dołho mlōda wostała. Rady hospodowaše dźěći, mlōdych, dorosćenych. Podpisany je sam na tajke wašnje tehdom přeni raz do Nosaćičanskeje fary přišoł. Bohu k česći jako znamjo za to, kak džiwnje swóich wjedže, smēm ja to tu dodać:

Před 30 lětami so statok mojego wuja we Łupoji wotpali. Wosadny duchowny — nětčiši knjez farař Renč-Bartski — bēše po njezbožu wotpalenych k sebi přeprosyl. Wuj jemu při tej składosći powědaše, zo ma w Němcach bratroweho syna, gymnazistu, kiž chce na bohosłowstwo študować. Na to pisaše mi hnydom farař Renč, a prašeše so mje, hač njecham jako syn serbskeho nana serbsku rěč nawuknyć a pozdžišo serbskej wosadze služić: wón mje k sebi přeprosy, zo bych we wulkich prōdžninach pola njeho ze serbskimi studijemi započal. To bēše rjane přebywanje a wuknjenje tam na Łupjanskej farje! Lěto pozdžišo — 1929 — dyrbjach zaso tam přińć. To so pak přeměni, dokelž we Łupoji dwōjnikaj na swět přińdžeštaj. Za to přewza mje Nosaćičanski farař. Tu pak njejsym jenož dalše wu-

žitne spěchowanje w serbsćinje a rjane prōdžninske dny namakał, ale tež pozdžišo towaršku žiwjenja. Bože puće su wšelake! To je naš drohi njeboćički husto wobswědčal na klětce a w „Pomhaj Bōh“.

Hōdno přispomnić je hišće, zo bēše 1929 tež jubilejne lěto za jeho cyrkej, kiž so natwari 1679 a steješe potajkim 250 lět. Wón sam wo tym pisa: „W Nosaćicach smy swjećili 16. po Swj. Trojicy 250-lětny jubilej Božeho domu, kotryž je wosada našeho „Pomhaj Bōh“ sobu swjećila. Swjedžen bē jara rjany. Bōh Knjez je dał so jemu derje radzić we wšem zwonkownym; wón tež to da, zo znutřkowneho a najznutřkownišeho žohnowanja zmēje cyła wosada kaž kōždy dom a kōždy jednotliwy. Z dala a z bliska je jich jōn mnoho, jara mnoho sobuswjećilo. Naš Boži dom drje telko kemšerjow — stejachu hač na kērchow — njeje wuhladał na jednym dnju a Nosaćicy nic telko hosći, kelkož bē so zhromadziło we wulce wupyšenej wjesce, kaž we wšech wjeskach našeje wosady, z kotrychž bēše so kōžda woblekla swjedžeńsku pyšnu drastu.“

Po poslednjeje wōjnje bēštaj hišće dwaj dnjej wosebje wuzběhnenaj za njeho a za wosadu, mjenujcy jako so w lěće 1948 zwonaj z wōjny wrōćištaj a so wšē tī zaso zwonjachu a jako bē 1953 w Lubijskim wokrjesu generalna wīzītacija. W Nosaćicach so wona započā, a staremu wysokodostojnemu knjezej biskopej Hahnej bēše runje jeho služba tu wosebje

w pomjatku wostała, kaž pozdžišo hišće sam wobswědči.

Před dwēmaj lětomaj schori naš luby nan čezko. Z Božej pomocu pak mōžeše po wěstym polěpšowanju hišće dale wosadze služić, štož sebi cyrkwinska wyšnosć jara přeješe, tež hdyž so to sta we wulkej slabosći. Ale pokaza so wěrnosć hrona na zašly mēšac: „Moja mōc je w slabym mōcna!“ Na poslednim kublanskim dnju za cyrkwinskih přėdstejerjow w februarje toho lěta w Budyšinje nam hišće wo aktualnych prašenjach wěry a swětowego nahlada přėdnošowaše. Wšo pak jeho napinaše. Lēkarjo radzichu jemu, tak bōrzy kaž mōžno na wočerstwjenje a na wotpočink hić. Na swjatkownych kemšach rozžohnowa so ze swójeje wosadu, nic na přeco, přetož wosebje swojim Serbam chcyše hišće dale služić. 31. meje poda so do chorownje. Tu dožiwi hišće čichi a mērny tydžen bjez bolosćow. Lēkarske wuswědćenje bē dobre: Nadzījamy so, zo mōhl so po něšto njedźelach strowši domoj wrōćić. Na smjertnym dnju wječor w 19.45 hodž. bēše smilna sotra posledni raz pola njeho była. Namaka jeho kaž přeco. A jako w 20 hodž. chcyše hišće raz za nim pohladać, bēše hižo wusnył. Wutroba bē zastała. A hluboki mēr ležeše na jeho wobliču.

Jako Ochranowske hesło (Herrnhuter Losung) čitachmy na přichodnym ranju: „Zhoniće, zo ja podarmo njejsym činił, štož sym činił, praji Knjez!“ Ez. 14. 23. Při wotprošowanju při domje rozpominachmy sebi tuto slowo. A knjez superintendent Mjerwa mēješe z hnutymi slowami swóje čelne přėdowanje w jeho cyrkwi wo slowje z Ochranowskich hesłow 11. junija, pohrjebneho dnja: „Přez Jezom Chrysta, našeho Knjeza, mamy chrobosć a přistup z cyleje nadžje přez wěru do njeho!“ (Ef. 3. 12)

Cyła wosada přewodžeše swójeho dołholětneho dušowpastyrja. Wjele zastojnskich bratrow bēše tež přichwatało. Před cyrkwinski mi durjemi leži nětke to, štož je zachodne, jeho sprōcne čelō. Wón pak sam smē widjeć, štož je po Božim slowje wērli.

Chrystus bēše jeho žiwjenje. Tōn steješe tež w srjedzišću jeho připowėdanja a jeho cyleho žiwjenja, a čim starši bē, čim bōle! Tohodla bu wumrjeće tež jeho dobyće, to je naša wulka nadžija.

La.

Naš bratr

K dopomnjeću na našeho njeboh bratra dra. habil. Pawola Wirtha
podał Gerhard Wirth

Lětsa by naš luby bratr swoje pjećdzesacińny swjećić móhl, ale hižom wotpočuje přez 10 lět w dalokej cuzbje.

Dajće sej něšto powědać wo tym, bohužel tak krótkim ale na nazhonjenjach bohatym žiwjenju. Njeh jeho mjeno njeje tak ruče zabyte. Pawoł Wirth běše swěrný syn swójeho serbskeho naroda. Wša česnosť našeho luda běše jeho horjo. Měješe-li pak naš narod hdy radostne dny, wyskaše jeho wutroba.

Staršiski dom

Pawoł Wirth, abo kaž mjez wjesnymi džěćimi rěkaše, „Hawskec Paul“ narodži so 11. žnjeńca 1906 w Stroži pola Wulkich Ždžarow.

Naš nan. Handrij Wirth, běše swojorazny muž, přemyslowaty, z wótrym duchom a tež wótrym słowom. Rady so rozmołwješe z duchownje hibićiwymi mužemi. Politisce běše sej hižom za kejžorowy čas swój směr předewzał a je jemu nježiwajcy wšěch přeměnjenjow na trónach a w parlamentach swěrný wostal hač do swojeje smjerće w léce 1940. Běše stajnje horliwy demokrat, přetož ze swojeje ironiskej kritiku njemóžeše so spokojić, jenož dać so druhim wodzić. Sam je sobu do politiskeho žiwjenja zapřimnył jako zastupjer małych burow žadajo za nich sprawniše wobličenje dawkow porno wulkim ryčerkublerjam. Hižom w času do přenjeje swětoweje wójny wustupowaše za rozdzělenje wulkich kubłow na burskich synow.

Tehdom wšak běše politika wěc woporniweho idealizma. Tak běše jeho politiske skutkowanje zwjazane jenož z wudawkami a z wulkej skomdu časa. Tuž běše nanowe politiske skutkowanje za nas swójbnych počezowanje.

W pozdžišich lětach smy pak w duchu pola swójeho njeboh nana wotprošowali spóznowši, kak wěrnje bě wón woprawdžitosć posudzował. W jednym wšak so zasadnje myleše: Sam po sebi sudžo myleše sej, zo su wšitcy tak strozbi, mudri, wěcowni a socialnje sprawnje zmysleni, kaž wón to běše. Wón sam wšak so njerady do luda, do wulkeje masy měšeše, drje tola, dokelž běše jemu tale masa přejara niska a primitiwna.

Tajke mysle našeho nana zaběrachu, kiž běše tola jenož hollandski bur w Stroži pola Wulkich Ždžarow.

Škoda, zo dyrbyeše naš nan chudy bur być. By-li wón džensa ze swojimi duchownymi darami mały holčec był, bych u jeho wučerjo cy le wěsće za wyšu šulu namjetowali a z tym by jeho žiwjenje drje do zbožownišich kolijow zajělo. Dokelž jeho burske džělo njewupjelnješe, běše njespokojny a hruby přećiwu žonje, džěcom a tež cuzym. Jenož krótke lěta móžeše tohodla z wjesnjanostu być.

My džěci so nana bojachmy — a tež, bohužel, naša luba mać.

Naša luba mać běše zbože našeho džěcatstwa! Mała, słaba, wjele chorowata, wjele džěci je dyrbjala porodzić — ale stajnje pilna a při wšěch starosćach tež wjesoła, dckelž běše pobožna. Bože słowo běše jej wutrobny trošt a dobroćiwa swěca na jejnym černjojtm puću.

Dowolće mi, lubi čitarjo, zo chwalbny spěw našej lubej njeboh maćeri zanjesu. Wona w swojeje ponižnosći wšak by chcyła tomu wobarać. Lubosć nas džěci bě jejne zbože, džaka dosć za jeje wulku prócu.

Žadyn hruzlik zemje našich pěskojtych polow njeje, kiž njeje wjele kroć po kolenomaj přelazyla plějo a žnjejo. Hdyž sobotu popoldnju z bratrom z Budyšina přińdžechmój, steješe w hornjej roli wobjed na ćopłym a na blidže mała papjerka, na kotruž bě z njelepymi pismikami napisane pak „k wujězdam“ pak „k Rakecam“. To namaj dosahaše. Chětre so přewoblekachmój a w skoku powobjedowawši běžachmój na polo. Tam so hižo dys a dys naša mać za namaj rozhladowaše při tym sej sprócný chribjet runajo. Wjele wotpočować wšak njeměješe chwile.

Potom tam běchmój. Štož je nazdala naše powitanje widzał, je so snano spózniwał. Ruku sebi zawdachmy — žane wokošenje, žane wobjimanje. Po krótkich słowach běchmy wšitcy hromadže w džěle. To pak so njehodži wopisać, kak lubosćiwje by so naju woprašala: „Staj tu zaso?“ Z maćerju po ćopłym dołhim tydzenju so zasowidžec, to bě njeprajnje wulke zbože. Mysł, mać móhła nam wumrjeć.

běše nam přeco najstyskniša. To so sylzy ronjachu. Hdyž běše mać chora, běchu to najwjetše starosće.

Zrozumić njemóžach, zo móža so wosyroćene džěci hdy zaso zasmejć, jim je tola na wšě časy slonco hasło. Dokelž běchmy w maćeri tak wjele lubosće nazhonili, běše zrudoba našeho bratra tajka přemožaca, jako jemu mloda mandželska wumrě. Z tym bě na jeho synka zrudoba přišla, před kotrejž bě Bóh nas zwarnował.

Tajku mać, kaž my ju mējachmy, drje ju zawěrnje wjele nima. Sama na so ženje njemysleše. Docyla so njewěm dopomnić, zo by sej hdy što sama za woblekanje abo wobuwanje kupiła. Swoju drastu sej swěru hladaše. A hdyž so naša mać kemšaca zwobleka, to dyrbjeli ju widzać, kajka swjędženska wona běše. Pozdžišo jej naša sotra drastu kupowaše, ale potom bych u stajnje jeje słowa byle: „To tola trjeba njeběše, moja stara suknya by tola hišće šla!“ Ale jejnej woći móžeštyj potom tak džakownje hladać a ruce tak lubosćiwje majkać.

To běše naš staršiski dom, do kotrehož so my džěci sprawnje džělachmy, kaž bě docyla mjez nami džěćimi zwjetša dobre dorozumjenje. K swojimaj staršimaj sotromaj zhladowachmój moj mjeńšej bratraj horje kaž k dorosćenymaj. Běštyj wšak wo wjele staršej dyžli mój.

Na wyšej šuli (1918—1927)

Po staršiskim domje so našemu bratrej jara styskaše, jako so jutry 1918 do Wojerec přesydlili, zo by tam na realny gymnazij chodzil. Husto so pozdžišo sam džiwaše, kak bě k tomu došlo. Běchu wjesni wučerjo jeho dary zawěrnje tak jasnje spózneli njewadžicy jeho pře wšo špatneje němčiny.

Džeń rozzhownowanja běše za našeho bratra čežki. Staršej a ja běchmy jeho z wozom do Wojerec dcwjezli. Hdyž potom bjez njeho dom jědžechmy. Pawoł dołho ze sylzami wojujo za nami hladaše. Pod samej třechu měješe swoju stwičku. Do njeje so husto chowaše, zo by tam w swójim stysku plakać móhl. Tež mać plakaše cyly puć.

Naš bratr so njemóžeše we Wojerecach zažiwić. Styskanje jeho jara martrowaše. Móžno wšak tež, zo staraj kantorec džěd a wowka dosć zrozumjenja za njeho njeměještaj. Hižom na Michała samsneho lěta přińdže naš bratr do Bu-

Serbske blido w Budyšinje

dyšina, hdžež běše jeho kusenk Jan na realce. Ale tež tam so jemu přenje lěta wjele styskaše. Po konfirmaciji wosrjedź šulskeho lěta so Pawoł rozsudži wot gymnazija woteńć, zo by kowarstwo nawuknył. Farar Konik, pozdžiši Wósporski farar, běše jeho wučer na gymnaziju we lačinje a nabožinje. Tón za našim bratrom do Strože přijědže a jeho prošeše a jemu radžeše, zo to tola njeby činil. Tam při rěčce hromadže na lawce sedžeštaj, ale Pawoł nochcyše tehdom wo svojim dobroćelu ničo wědžeć, z kotrymž jeho pozdžišo tak wutrobna a dowěrliwa lubošć wjazaše. Skónčnje so naš bratr tola da narěčeć, zo by so zaso do Budyšina wrócił — ale nic pak wjace na gymnazij, ale na wučerski seminar, dokelž móžeše tam přjedy swoje pruwowanje zložiť.

Na seminarje so nětk duchownje rozwi a jeho duša luboznje rozkćěwaše. Styskanje w swojej elementarnej formje bě přewinjene a wón běše swobodny za swoje wšelakore zajimy.

Tak wón ze swojej čućiweje dušy wosebje lubowaše młodžinske pěsnje Goethe a Lenau'a. Jako hudźbnik steješe jemu najbliše Schubert. Naš bratr wšak njeběše wosebje muzikalny, ale z wjeselosću spěwaše we woběmaj chōromaj šule sobu — w měšanym a w muskim. Podla klawěra je tež husle hrać nawuknył. Na žanym polu njeběše wumělc, ale jeho lačna duša wšu rjanosć žadosći wje do so srěbaše. A derje, zo je w tym pilny byl a swoje krotke lěta zboža wužiwal. (Přichodnje dale!)

Z wulkim zajimom scěhowach přihtowanja na přenje zeńdženje Serbskeho blida w Budyšinje 17. winowca 1956. Z dosć strózbnych a sprawnych přihtowacych nastawkow w „Nowej Dobje“ dōstach nadžiju, zo mōhla to nowa forma być, kotraž polěkuje demokratizaciji našeho zjawneho žiwjenja, štož wšak so z kōždym nowym mēsacom za nuzniše wopokazuje. Njebych-li byl zadžewany, bych tam sam dojěl.

Kaž sym sebi dał rozprawjeć, je tole přenje zeńdženje zawěrnje za naše narodne a politiske wuwice někak strošne bylo. Předewšēm nas wjeseli, zo bě tam jedyn tež na zdobne wašnje wo wěrje a cyrkwi rěčał. Mjez druhim je někak takle prajił:

... Rěčimy wo zasadženju wšěch mocow a srědkow za wozrodženje našeho Serbstwa. Tajkich smy tu džensa naličili cyłu kopicu. Wo jednym wažnym faktorow pak njejsmy rěčeli. Stej to cyrkej a nabožina. W zašłosći smy drje často zwěšćili a wuprajili, zo je serbski lud hluboko nabožny. Smy pak to w svojim dotalnym serbskim džěle wobkedžbowali? Myslu, zo nic abo jenož jara zrědka. Smy to njeđiwajo na naspomnjene zwěšćenje wotbyli z tym, zo smy přešli k dzeńskemu porjadej konstatujo, zo je nabožina z naležnosću jednotliwca. To wšak zdžěla trjechi, ale jenož zdžěla. Moje poznaćje je to, zo je nabožina wjace hač wěc jednotliwca, zo je wažny fak-

tor, skutkowacy w cyłym žiwjenju towaršnosće, wosebje pak w žiwjenju serbskeho luda, wo kotrymž tola stajnje prajimy, zo je tak nabožny. Mam za trěbne, tutomu wažnemu faktorej w našim wozrodženskim džěle dać so wuskutkować. To pak sebi žada wuske zhromadne džělo z cyrkwu a jeje zastupnikami na zakladže woprawdžiteho přecelstwa. Wo tuto zhromadne džělo a wo tuto přecelstwo mamy so z wutrajnosću a lubosću prócować. Někajki dopis to njewučini. Znajdu teologow, wosebje cyly rjad młodych — ewangelskich kaž katolskich —, kiž su džensa hižo zwólniwi, aktiwnje za naše Serbstwo sobudželać. Naše džensniše narodne položenje je strašne, jara strašne. Fakt tež je, zo so w někotrych wosadach — wosebje w někotrych ewangelskich — němcowanju polěkuje. To dyrbi so a hodži so změnić. Dyrbimy pytać zhromadny puć. Sym přewědčeny, zo so nam to poradži . . .

Wjeselimy so tajkich słowow. W duchu woprawdžiteho přecelstwa so zhromadnje prócować wo wuchowanje našeho lubeho Serbstwa, to by bylo po našej wutrobje. W.

Přispomnjenje redakcije:

Dla techniskich přičin můžeme hakle w tutym čisle někotre wobrazy lětušeho Němskeho cyrkwinškeho dnja w Frankobrodže přinjesć.

Wulka hala poľna připostucharjow

Indisce hosćo na Cyrkwinskim dnju w Frankobrodže